

კონკურენციული პოლიტიკის ეკონომიკური ნაწილი

ლია კვარაცხელია
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი.

მაღზაზ წულაია,
სტუ-ს დოქტორანტი.

სრულყოფილი კონკურენცია არის საბაზრო ეკონომიკის იდეალური მახასიათებელი, თუმცა ხშირად ის რეალურად მიუღწეველია. იმისთვის, რომ სახელმწიფოში, რომელიც საბაზრო ეკონომიკის პრონციპებს ეყრდნობა და იზიარებს, მიღწეულ იქნეს კონკურენციის მაღალი დონე, აუცილებელია სწორად შემუშავებული და განხორციელებული კონკურენციის პოლიტიკა.

ნაშრომში განხილულია ქართველი და უცხოელი მეცნიერების შეხედულებები კონკურენციის პოლიტიკის შემუშავებისა და განხორციელების აუცილებლობაზე, მის მოდელებზე და საქართველოში არსებულ მდგომარეობაზე, კონკურენციის პოლიტიკის დახვეწისა და ევროკავშირის საკონკურენციო ნორმებთან დაახლოების პერსპექტივებზე.

საკვანძო სიტყვები: კონკურენცია, კონკურენციის უპირატესობები, კონკურენციის პოლიტიკა, კონკურენციის ჩარჩო კანონი, ეკონომიკური წესრიგი.

ECONOMIC ORDER OF COMPETITIVE POLICY

Lia Kvaratskhelia
GTU associate professor,
Malkhaz Tsulaia
GTU Doctoral student

SUMMARY

Even though the perfect competition is the ideal feature of the market economy, it is often unachievable. For the country which operates based on the market economy principles it is necessary to execute properly implemented competitiveness policy in order to achieve a high level of competition.

This topic discusses the views of Georgian and foreign scientists about the necessity of elaborating and implementing the competition policy, its models and current situation in Georgia, perspectives of the competition policy improvement and rapprochement with EU competition norms.

The objective of the topic is clearly demonstrate the role and importance of the competition policy in the process of development the economy, to present the evolution of competition policy in Georgia and show the perspectives and results achieved in terms of rapprochement with EU requirements.

Keywords: Competition, Competition Advantages, Competition Policy, Competition Law, Economic order.

საბაზრო ეკონომიკის იდეალურ მოდელად შეიძლება წარმოვიდგინოთ სრულყოფილი კონკურენციის კონცეფციაზე დაფუძნებული ბაზრები. უნდა აღნიშნოს, რომ სრულყოფილი კონკურენციის მოდელი იდეალიზებულია და პრაქტიკულად არ არის მიღწევადი, რადგან ბაზარი განიცდის გარკვეულ ჩავარდნებს, რაც ხელს უშლის „უხილავი ხელით“ ბაზრის რეგულირებას. ამიტომ დგება საჭიროება, სახელმწიფოს მიერ შემუშავებული და პრაქტიკაში გატარებული იქნეს ისეთი პოლიტიკა, რომელიც ხელს შეუწყობს საბაზრო ეკონომიკას, მიუახლოვდეს იდეალურ მოდელს. ერთ-ერთ ასეთ პოლიტიკად გვევლინება კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკა.

კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკა

სმიტისეული მიდგომით, ბაზარს „უხილავი ხელი“ არეგულირებს და უზრუნველყოფს ეკონომიკის განვითარებას. მისი შეხედულებით ბაზრის რეგულირება გარე ძალების მიერ გამოიწვევს საბაზრო პრინციპების დარღვევას და საბოლოოდ უარყოფითად აისახება მთლიანად ეკონომიკაზე. ამ თეორიით, დეცენტრალიზებულ ეკონომიკაში მაკოორდინებელ ელემენტად ფასების სისტემა გვევლინება.

ადამსმიტის „უხილავი ხელის“ კონცეფცია დამყარებული იყო კონკურენტულ ბაზრებზე. ის კონკურენციას განიხილავდა, როგორც საქონლის გაიაფების ფაქტორს და თვლიდა, რომ კონკურენცია ეკონომიკურ აგენტთა შორის ფასების შეთანხმებას უშლიდა ხელს. ამით ხაზს უსვამდა კონკურენციის როლს საზოგადოებრივი კეთილდღეობის ამაღლების საქმეში [1, გვ.16]. სმიტი თავის ნაშრომში „გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ“ წერდა, რომ რაც მეტი იქნება აგენტების რიცხვი, კონკურენცია ბაზარზე მოქმედ აგენტებს მით უფრო იაფად გააყიდვინებს საქონელს. ის თვლიდა, რომ კონკურენცია იმ შემთხვევაში, როცა კაპიტალი მრავალ სუბიექტს შორისაა განაწილებული, ამცირებს მათ შორის ფასების ასანეევად შეთანხმების შესაძლებლობას და მომხმარებელის ინტერესები ყოველთვის იქნება დაცული [2, გვ. 411].

მონოპოლიების სიძლიერის ზრდამ და საერთო კრიზისის სხვა შედეგებმა XX საუკუნის დასაწყისში დაადასტურა სახელმწიფოებრივი ჩაურევლობის მიდგომების უშინაარსობა ბაზარზე დაბალანსების პროცესში. ისტორიამ აჩვენა, რომ სმიტისეული მიდგომა არ წარმოადგენს აქსიომას და ზოგჯერ სახელმწიფოს მიერ ბაზარზე ზემოქმედება დადებით შედეგებს იძლევა მთლიანად ეკონომიკისთვის

დასაზოგადოებრივი კეთილდღეობის ამაღლებას უწყობს ხელს. ამით არ უნდა უარვყოთ სმიტისეული მიდგომა და არ უნდა მოვხდინოთ ბაზარზე პირდაპირი კონტროლის დაწესება, არამედ უნდა შეირჩეს ისეთი მეთოდები, რომლებიც აღმოფხვრის ბაზრის დარღვევებს, გადაცდენებს და მისცემს სმიტისეულ „უხილავ ხელს“ ბაზრის ეფექტურად რეგულირების-საშუალებას.

სრულყოფილი კონკურენცია (სრული თავისუფალი ბაზარი) მხოლოდ და მხოლოდ თეორიული კონსტრუქციაა. უფრო მეტიც, „აბსოლუტურად თავისუფალი“ ანუ „სრულყოფილი კონკურენცია“ და ყოველმხრივ დამოუკიდებელი, თვითრეგულირებადი საბაზრო მეურნეობა წმინდა სახით მსოფლიოს არც ერთ ქვეყანაში არ არსებობს და არც არსებულა [3, გვ. 8] შესაბამისად, თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში, როდესაც სასაქონლო ბაზრების მნიშვნელოვანი ნაწილი ისედაც მონოპოლიზებულია, ყოვლად გაუმართლებელია სახელმწიფოს მხრიდან სასაქონლო ბაზრებზე ეკონომიკურ აგენტთა ქმედებების გაკონტროლების მექანიზმების სრული გამორიცხვა. თავის მხრივ, ანტიმონოპოლიური რეგულირების პრაქტიკული რეალიზაციის გამოცდილება მუდმივად ბიძგის მიმცემი შესაბამისი თეორიული საფუძვლების ჩამოყალიბებისა და სრულყოფის მიმართულებით. კონკურენციის შესახებ დოქტრინები, ეპოქებისა და რეალური გარემოს ცვლილებებიდან გამომდინარე, მუდმივ ცვალებადობაში იყო. უცვლელი რჩებოდა ერთი – კონკურენცია, რაც, ალბათ, ამა თუ იმ ფორმით იქნება, სანამ იარსებებს სოციალში.

ისმის კითხვა - რატომ არის კონკურენცია ასე მნიშვნელოვანი?

კონკურენციას მიაკუთვნებენ მთელ რიგ მნიშვნელოვან ფუნქციებს, რომლებიც ადასტურებენ მის მნიშვნელოვნებას: კონკურენცია ეკონომიკაში შეზღუდული რაოდენობის წარმოების ფაქტორებს მოთხოვნის მიხედვით ანაწილებს; კონკურენცია ახალი პროდუქტებისა და ხარისხის შექმნას უწყობს ხელს; კონკურენცია „ზრუნავს“ იმაზე, რომ ბაზარზე ეკონომიკური ძალაუფლების პოზიცია ხანგრძლივი არ იყოს;

კონკურენციას აქვს სანქციის ფუნქცია; გამრჯევადამიანები მოგებით საჩუქრდებიან, ხოლო ვინცმენეჯმენტში შეცდომას დაუშვებს - დანაკარგებით დაისჯება ან გაკოტრდება; და ბოლოს, კონკურენცია ხასათდება თვისებით - ფაქტორების განაწილება ბაზრებზე შემოსავლის შედეგების შესაბამისად განხორციელდეს [4, გვ. 8]

სწორედ ასეთი მნიშვნელოვანი ფუნქციების გამო ენიჭება უპირატესობა კონკურენტული ბაზრების შექმნის მექანიზმს. დღეს უკვე აღარავინ დაობს იმაზე, რომ ქვეყანაში სრულყოფილი საბაზრო ეკონომიკის ჩამოსაყალიბებლად აუცილებელია კონკურენციის ხელშეწყობა, განვითარება და დაცვა. თუმცა, იმისათვის, რომ კონკურენცია

ემსახუროდეს საზოგადოების ინტერესებს, აუცილებელია ის მიმდინარეობდეს კეთილსინდისიერად. შესაბამისად, მსოფლიოს განვითარებულ სახელმწიფოთა ერთ-ერთ უპირველეს ამოცანას წარმოადგენდა და წარმოადგენს სამართლებრივი რეგულირების ისეთი მექანიზმების შემუშავება, რომლებიც უზრუნველყოფენ შესაბამის სასაქონლო ბაზრებზე დომინირებული მდგომარეობის მქონე ეკონომიკურ აგენტთა მხრიდან ამ მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების ფაქტების გამოვლენასა და აღკვეთას [5, გვ. 9] ამ მიზნით სახელმწიფომ ძალ-ღონე არ უნდა დაიშუროს კონკურენციის პოლიტიკის სწორად შემუშავებასა და რეალური განსახორციელებისათვის.

უნდა აღინიშნოს, რომ ნებისმიერი საზოგადოებისათვის აუცილებელია გარკვეული წესრიგი, რაც უნდა ჩაითვალოს სახელმწიფოს არსებობის აუცილებლობის დასაბუთების ერთ-ერთ ძირითად არგუმენტად და პირობად. ცხადია, საერთო წესრიგში უდიდეს როლს ასრულებს ეკონომიკური წესრიგი, რომელიც საბაზრო ეკონომიკისათვის სხვა არაფერია, თუ არა კონკურენციული წესრიგი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ქვეყნის საერთო ეკონომიკურ პოლიტიკაში, თუ ეს ქვეყანა საბაზრო ურთიერთობებს ეყრდნობა, გადამწყვეტ როლს ასრულებს კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკა, ანუ კონკურენციული წესრიგის პოლიტიკა [6, გვ. 10].

კონკურენციის პოლიტიკა მიმართულია ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩოსა და მისი შესრულების მეთვალყურეობის შექმნით მიაღწიოს ეფექტიან კონკურენციას. იგი ხორციელდება: კონკურენციისთვის ხელის შეწყობით, კონკურენციის დაცვით და საბაზრო ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებაზე ზედამხედველობით [7, გვ. 81].

საბაზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნების მეურნეობის დინამიკისა და სტრუქტურის ანალიზი აჩვენებს, რომ ისევე როგორც განვითარებული საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნებში, კონკურენცია წარმოადგენს რესურსების ეფექტური გამოყენების, მინიმალური საწარმოო დანახარჯების პირობებში ეროვნული სიმდიდრის ზრდის მნიშვნელოვან წინაპირობას. კონკურენცია, რომელიც თავისთავად სტატიკური მოვლენა კი არ არის, არამედ დინამიური და განვითარებადი პროცესია, უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობს საბაზრო ეკონომიკის განვითარებაში. კონკურენცია, თუ მას არ ეღობება ბარიერები, გამოდის როგორც მთავარი მამოძრავებელი ძალა საწარმოო ძალთა განვითარებისათვის, სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესისათვის და საზოგადოებრივი კეთილდღეობის ამაღლებისათვის.

სრულყოფილი კონკურენციის ქვეშ იგულისხმება ისეთი ბაზარი, რომლის ფუნქციონირების პირობებს განსაზღვრავს მომხმარებელი. კერძოდ, ინარმოება ის, რაც სჭირდება მყიდველს და საქონელი იყიდება მაქსიმალურად შესაძლებელ დაბალ ფასებში. ბაზარი იმითაა ეფექტური, რომ წარმოების

ან გასაღების რაიმე კონკრეტულ ცვლილებებს არ შეუძლია გააუმჯობესოს მომხმარებლის ან გამყიდველის მდგომარეობა სხვა რომელიმე უფრო ცუდ მდგომარეობაში ჩაყენების გარეშე. საზოგადოების კეთილდღეობა მაქსიმუმს აღწევს, რადგან რესურსები გამოიყენება მაქსიმალურად ეფექტიანად, ხოლო პროდუქციის გამოშვება წარმოადგენს ოპტიმალურს.

ცნობილია, რომ ბაზრის ეკონომიკური კანონები ფიასკოს განიცდიან, თუ მათ არ შეუძლიათ უზრუნველყონ საზოგადოების მაქსიმალური კეთილდღეობა და ისეთ შედეგებამდე მივყავართ, რომლებიც უარყოფითად მოქმედებენ საზოგადოების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების სფეროებზე, ხშირ შემთხვევაში ხდება ბაზრის ან მისი რომელიმე ნაწილის მონოპოლიზება. მონოპოლიზებული ბაზარი კი რადიკალურად განსხვავდება კონკურენციული ბაზრისაგან; განსხვავებულია რესურსების განაწილება, შემოსავლების განაწილება და საზოგადოების კეთილდღეობისადმი მიდგომაც კი. კერძოდ, მონოპოლიზების დროს, როგორც წესი, ხორციელდება სიმდიდრის გადადინება მომხმარებელიდან გამყიდველისაკენ, მცირდება პროდუქციის წარმოება, კლებულობს წარმოებაში სიახლეთა დანერგვის მოტივაცია და სწრაფვა ეფექტიანობის გაზრდისაკენ.

თავის თეორიულ კონსტრუქციაში მონოპოლია სრულიად განსხვავდება კონკურენციისაგან საზოგადოების კეთილდღეობასა და რესურსების განაწილების ხასიათზე ზემოქმედებით. მონოპოლიის პირდაპირ ნეგატიურ შედეგებს წარმოადგენს პროდუქციის გამოშვების შემცირება, ფასების ამაღლება და შემოსავლების გადანაცვლება მომხმარებელიდან მწარმოებლისაკენ. დარგის მონოპოლიზაციის შემთხვევაში, როგორც წესი, ფასი იზრდება, ხოლო გამოშვების მოცულობა მცირდება.

კონკრეტულ სასაქონლო ბაზრებზე ეკონომიკური კონცენტრაციის ზრდის პარალელურად მატულობს მონოპოლიზების დონე, უარესდება კონკურენციის ხარისხი და შესაბამისად ბიზნესის გარემოც. განსაკუთრებით მტკივნეულად რეაგირებენ ბაზრის მონოპოლიზების მიმართ მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლები, რომელთა უდიდესი ნაწილი არასწორი საფასო პოლიტიკისა და შექმნილი ბარიერების გამო კარგავს საშუალებას განაგრძოს მენარმეობა და იძულებული ხდება დატოვოს ბაზარი.

საბოლოოდ შეიძლება ითქვას, რომ საზოგადოება, რომელიც აშენებს თავისუფალ ეკონომიკურ ურთიერთობებს, უნდა ჰქონდეს ჩამოყალიბებული შესაბამისი ეკონომიკური პოლიტიკა, რომლის უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი ნაწილი სწორედ საერთაშორისო გამოცდილების საფუძველზე და სათანადო სტანდარტული ნორმებისა და დებულებების გათვალისწინებით ფორმირებული კონკურენციის პოლიტიკაა. ქვეყანამ, რეალურად რომ გა-

ატაროს კონკურენციული პოლიტიკა, აუცილებელია შესაბამისი საკონკურენციო კანონმდებლობის არსებობა. შეიძლება ითქვას, რომ კონკურენციის პოლიტიკა არის სახელმწიფოსა და იმ სახელმწიფო ორგანოების მიდგომები და დამოკიდებულება, რომელთაც კანონით ევალებათ კონკურენციისა და საკონკურენციო ურთიერთობების ზედამხედველობა შესაბამისი სახელმწიფო სტრუქტურების მეშვეობით [8, გვ. 18].

არსებული მდგომარეობის ანალიზი გვარწმუნებს, რომ კონკურენციის პოლიტიკის მნიშვნელობის შეუფასებლობამ, მისი ეკონომიკური და სოციალური შედეგების იგნორირებამ შეიძლება მიგვიყვანოს ეკონომიკის კრიზისულ სიტუაციაში (ან არსებული კრიზისული სიტუაციიდან გამოსვლის გაჭიანურებამდე). ამ თვალსაზრისით, საქართველოში კონკურენციული პოლიტიკის პრობლემების შესახებ საზოგადოებრივი შეხედულებების ტრანსფორმაციას, მეცნიერული აზრის შემდგომ განვითარებას გააჩნია არა მარტო პრაქტიკული, არამედ თეორიული მნიშვნელობაც.

მნიშვნელოვანია დავსვათ საკითხი, არის თუ არა საქართველოში საბაზრო ეკონომიკა და აქვს თუ არა სახელმწიფოს ვალდებულება შეიმუშავოს და გაატაროს კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკა?

აკად. ვლადიმერ პაპავა მიიჩნევს, რომ საქართველოში, საბაზრო ეკონომიკური რეფორმების დაწყებიდან ორი ათეული წელიწადის შემდეგ, საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესი დასრულებულია. ამავდროულად აღნიშნავს, რომ საქართველოში შექმნილი საბაზრო ეკონომიკა საკმაოდ შორსაა დასავლური და კერძოდ ევროპული სტანდარტებიდან [9, გვ. 40].

საბაზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკის სწორად შემუშავება და გატარება წარმოადგენს. ასევე საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლი ავალდებულებს სახელმწიფოს ა) ხელი შეუწყოს თავისუფალი მენარმეობისა და კონკურენციის განვითარებას; ბ) აკრძალოს მონოპოლიური საქმიანობა, გარდა კანონით დაშვებული შემთხვევებისა; და გ) მომხმარებელთა უფლებები დაცული იყოს კანონით [10, მუხლი 30]. ასევე „ასოციაციების შესახებ შეთანხმება ერთის მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორეს მხრივ, საქართველოს შორის“ მე-10 თავის 204 მუხლით საქართველო იღებს ვალდებულებას კონკურენციის პოლიტიკის ეფექტური საკანონმდებლო ბაზისა და ამ კანონის ეფექტიან აღსრულებაზე პასუხისმგებელი და შესაბამისი უფლებამოსილებით აღჭურვილი ორგანოს შექმნაზე. [11, მუხლი 204].

აღნიშნული კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ საქართველოს აქვს ვალდებულება შეიმუშაოს და განახორციელოს ისეთი კონკურენციის ეკონომი-

კური პოლიტიკა, რომელიც უზრუნველყოფს კონკურენციის სტიმულირებას და კონკურენციული გარემოსათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნას, ანტიმონოპოლიურ რეგულირებას და მომხმარებელთა უფლებების დაცვას. ამისთვის აუცილებელ, მაგრამ არასაკმარის პირობას წარმოადგენს შესაბამისი საკონკურენციო საკანონმდებლო ბაზის შექმნა. სანამ უშუალოდ საქართველოში კონკურენციის საკანონმდებლო ბაზას რეტროსპექტივაში განვიხილავდეთ მოკლედ შევხვით უცხოურ გამოცდილებას.

კონკურენციის საკანონმდებლო ბაზის უცხოური გამოცდილება საქართველოში

კონკურენციის შესახებ უცხოეთის ქვეყნების კანონმდებლობათა ანალიზი საშუალებას იძლევა გამოიყოს საბაზრო ურთიერთობების სამართლებრივი რეგულირების **ორი ფორმა**, რომელთაგან **პირველი** ემყარება ბაზარზე არსებული ყველა სამართლებრივი ურთიერთობების კონკურენციულ (ანტიმონოპოლიურ) რეგულირებაზე დაქვემდებარების პრინციპს. ამის მაგალითს წარმოადგენს, აშშ-ში უცხოური ინვესტიციების სამართლებრივი რეგულირება, რომელიც წარმოაჩენს აშშ-ში კონკურენციის შესახებ კანონმდებლობის თავისებურებებს, რომელთაგან უმთავრესი არის – ანტიმონოპოლიური რეგულირების მექანიზმის სრულყოფის ხარისხი.

საბაზრო ურთიერთობების სამართლებრივი რეგულირების **მეორე ფორმა** პირველისაგან განსხვავდება იმით, რომ კონკურენციული (ანტიმონოპოლიური) რეგულირების მოდელის მიხედვით ხდება კანონების მიღება, კონკრეტული სახის რეგულირების სამართლებრივი ურთიერთობებისათვის.

ჩვეულებრივ ანსხვავებენ კონკურენციული კანონმდებლობის ამერიკულ და ევროპულ მოდელებს, რომელთაგან პირველი (მისი ყველაზე ნათელი გამოვლინებაა აშშ-ს ანტიტრესტული კანონმდებლობა) გამოდის რა ბაზრის მონოპოლიზების წინააღმდეგ თავიდანვე (დომინირებული მდგომარეობის დაკავებამდე) მკაცრ კონტროლს აწესებს ამ პროცესებზე, რომელიც ხორციელდება, ძირითადად ეკონომიკურ აგენტთა შერწყმისა და გაერთიანების საფუძველზე. ანტიტრესტულ კანონმდებლობაში ჩართულია აგრეთვე ნორმები არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის შესახებ. ეს მოდელი, გარდა აშშ-სა, მოქმედებს კანადაში, იაპონიაში, არგენტინაში და ა.შ. [12, გვ. 39].

კონკურენციული კანონმდებლობის ევროპული მოდელი კი, უპირველეს ყოვლისა მიმართულია მონოპოლიური (დომინირებული) მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების წინააღმდეგ, მონოპოლიებზე ზედამხედველობისა და კონტროლის უზრუნველყოფისაკენ; ნორმები არაკეთილსინდისიერი კონკურენციის შესახებ ევროპულ მოდელში გამო-

ყოფილია ცალკე კანონის რეგულირების სფეროდ. აღნიშნული მოდელი გამოიყენება დიდ ბრიტანეთში, საფრანგეთში და ევროპის რიგ ქვეყნებში, ასევე სტრალიაში, ახალ ზელანდიაში და სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკაში [13, გვ. 45].

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ დღეისათვის კონკურენციის კანონმდებლობის განვითარება მიდის დაახლოებისა და უნიფიცირების გზით, როგორც ცალკეულ ქვეყნებში, რომლებმაც მიიღეს ესა თუ ის მოდელი, ასევე განსხვავებათა წაშლის გზით. ამ ორ მოდელს შორის ეკონომიკური და სამართლებრივი ცხოვრების ინტერნაციონალიზაციის ფონზე დღის წესრიგში დადგა კონკურენციის წესების, კონკურენციული პოლიტიკის ერთიანი ნორმებისა და მიდგომების შექმნის აუცილებლობის საკითხი. პირველი ნაბიჯი ამ მიმართულებით გადაიდგა ევროპის ეკონომიკური გაერთიანების ჩარჩოებში, კერძოდ, „რომის შეთანხმების“ საფუძველზე მიღებულ იქნა ამ გაერთიანების ყველა ქვეყნისათვის კონკურენციის ერთიანი წესები, შეიქმნა შესაბამისი ორგანიზაციული საფუძველები მათი რეალიზებისათვის. საერთო ევროპულ დონეზე კონკურენციის წესების შესრულებაზე პასუხისმგებლობა დაეკისრა ევროპულ გაერთიანებათა კომისიას, კერძოდ, მის ერთ-ერთ ქვედანაყოფს, რომელიც მჭიდროდ თანამშრომლობს გაერთიანების ნევრი ქვეყნების კონკურენციის ორგანოებთან. გარდა ამისა, იგი მეთოდურ და საკონსულტაციო დახმარებებს უწევს ყველა სხვა ქვეყნის შესაბამის დაინტერესებულ უწყებებსაც.

უკვე დროა განვიხილოთ საქართველოში კონკურენციული კანონმდებლობის ჩამოყალიბების რეტროსპექტივა.

ცენტრალიზებული ეკონომიკიდან საბაზროზე გარდამავალი პერიოდის თავისებურებებიდან გამომდინარე, საქართველოში კერძო საკუთრებითი ურთიერთობების ფორმირებისათვის დაიწყო სახელმწიფო ქონების დაჩქარებული პრივატიზების პროცესი. პრივატიზების პროცესმა, მიუხედავად უამრავი ნაკლოვანებისა, შეძლო მთავარი მიზნის მიღწევა – კერძო საკუთრებისა და მრავალი კერძო მესაკუთრის ფორმირება. ეს თავის მხრივ ავტომატურად ქმნიდა საბაზრო ეკონომიკისათვის აუცილებელ კომპონენტს – კონკურენციას. [14, გვ. 18]. კონკურენციის ფორმირება აუცილებელს ხდიდა მომხდარიყო მისი დაცვა შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზით. ეს როლი იკისრა 1992 წელს, სახელმწიფო საბჭოს მიერ მიღებულმა დეკრეტმა „მონოპოლიური საქმიანობის შეზღუდვისა და კონკურენციის განვითარების ხელშეწყობის შესახებ“, რომლის აღსრულებაზე ზედამხედველობისა და კონტროლის ფუნქცია დაეკისრა საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროს. თუმცა, იმთავითვე ცხადი იყო, რომ საქართველოში მოქმედი საკონკურენციო სამართალი შორს იყო სრულყოფილებისაგან და ის საჭიროებდა შემდგომ დახვეწასა და ჰარმონიზაციას განვითარებული ქვეყნების და პირველ რიგში

ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოების კუთხით. ეს განსაკუთრებით აქტუალური გახდა მას შემდეგ, როდესაც საქართველოს ხელისუფლებამ მიიღო გადაწყვეტილება ევროკავშირში ინტეგრაციის თაობაზე. თანაც ეს განცხადება დაემთხვა პერიოდს, როდესაც მთელ მსოფლიოში და განსაკუთრებით ევროპაში აქტიურად მიმდინარეობდა კონკურენციის სფეროში საერთაშორისო-სამართლებრივი ნორმების ფორმირების პროცესი. ეს საკანონმდებლო აქტი ასრულებდა კონკურენციული ურთიერთობების განმსაზღვრელი და მარეგულირებელი დოკუმენტის როლს 1996 წლამდე [15, მუხლი 1, პუნქტი 2].

დასკვნა

მიუხედავად იმისა, რომ ამჟამად მოქმედი „ჩარჩო კანონი“ წარმოადგენს საქართველოში არსებულ საკონკურენციო კანონებს შორის საუკეთესო ვარიანტს, გარკვეული მიმართულებებით მუშაობა გასაგრძელებელია. აუცილებელია ნაკლოვანებების აღმოფხვრა და კანონის, ევროკავშირის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანა. მნიშვნელოვანი ღონისძიებებია გასატარებელი კონკურენციის კანონის აღსრულების პროცესში. ეს პროცესი მოითხოვს პოტენციურად არაკონკურენციული ბაზრების სიღრმისეულ კვლევას და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას კონკურენციის სააგენტოს მხრიდან, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ჯანსაღი კონკურენციის ჩამოყალიბების, დაცვის და განვითარების შესაძლებლობის შექმნას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ფეტელავა ს. „კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში“, გამომცემლობა „ლიო“ თბ. 2007წ.
2. სმიტი ა. „გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ“, თბ. 1928.
3. ქარდავა ე. „კონკურენციის პოლიტიკის სა-

ფუძვლები და ევროკავშირის ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპები“, - <http://parliament.ge/ge/>

4. გველესიანი რ., გოგორიშვილი ი. – ეკონომიკური პოლიტიკა. წიგნი I, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ. 2008წ.
5. ფეტელავა ს. „კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში“, გამომცემლობა „ლიო“ თბ. 2007წ.
6. გოგიაშვილი შ. „კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკა და საკანონმდებლო პრაქტიკა საქართველოში“, გამომცემლობა „ინოვაცია“, თბ. 2009წ.
7. გველესიანი რ., გოგორიშვილი ი. – ეკონომიკური პოლიტიკა. წიგნი I, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ. 2008წ.
8. გოგიაშვილი შ. „საქართველოს კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკის განვითარების ქრონოლოგია“, ჟურნ. „ეკონომისტი“, #2 2013წ.
9. პაპავა ვ. „საქართველოს ეკონომიკა რეფორმები და ფსევდორეფორმები“, გამომცემლობა „ინტელექტი“, თბ. 2015წ.
10. საქართველოს კონსტიტუცია, მიღებული 1995 წლის 24 აგვისტო.
11. „ასოცირების შესახებ შეთანხმება ერთი მხრივ, ევროკავშირის და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორეს მხრივ, საქართველოს შორის“.
12. ფეტელავა ს. „კონკურენციის თეორიის ევოლუცია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში“, დისერტაცია, თბ. 2008წ.
13. ფეტელავა ს. „კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში“, გამომცემლობა „ლიო“ თბ. 2007წ.
14. გოგიაშვილი შ. „საქართველოს კონკურენციის ეკონომიკური პოლიტიკის განვითარების ქრონოლოგია“, ჟურნ. „ეკონომისტი“, #2, 2013წ.
15. საქართველოს კანონი მონოპოლიური საქმიანობისა და კონკურენციის შესახებ, 1996წ.